

**Рус телендә гомуми урта белем бирү оешмаларының татар
төркемнәрендә белем алучы
9 нчы сыйныф укучыларына татар әдәбиятыннан муниципаль түр өчен
олимпиада сораулары**

Хөрмәтле олимпиадада катнашучы! Сезгә олимпиаданың жиде биремен эшлэргә кирэк булачак. Биремнэрне үтэү вакыты – 180 минут. Биремнэр шушы бланкларда эшлэнэ.
Максималь балл – 50. Уңышлар!

1. Нинди сэнгати алым турында сүз баруын языгыз. (2 балл)

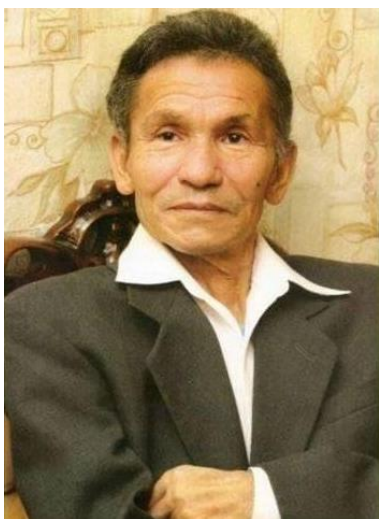
- ул бер әйбер, образ аша икенче мәгънәне белдерә, ягъни метафорик алыштыруга нигезлэнэ;
 - ул идеяне һәм образны берләштерә;
 - аны куллану сэнгатынең барлык төрлэренә дә хас.
-

2. Әдәбият тарихын чорларга бүлгәндә нинди ике төп фактор исәпкә алына? Дөрөс җавапны билгеләгез. (1 балл)

- а) иҗтимагый-тарихи шартлар һәм художестволы урын һәм вакыт.
- ә) иҗтимагый-тарихи шартлар һәм әдәби барышның билгеле бер чорына хас үзенчәлекләр.
- б) иҗтимагый-тарихи шартлар һәм сәяси хәл.

Җавап:

3. Сорауларга җавап бирегез.

1) Портреттагы әдипнең исемен языгыз. (1 балл)

2) Ул кайда туган? Дөрес жавапны билгеләгез. (2 балл)

- а) Татарстанның хәзерге Зәй районы Биш Субашы авылы
 - ә) Татарстанның Актаныш районы Такталачык авылы
 - б) Татарстанның Баулы районы Кызылъяр авылы
 - в) Тамбов губернасы Сыркыды авылы
-

3. Әлеге әдипнең әсәрләре генә кергән рәтне күрсәтегез. (2 балл)

- а) «Жилкәннәр жилдә сынала», «Сез иң гүзәл кеше икәнсез», «Яралы язмышлар», «Туган ягы кирәк кешегә».
 - ә) «Жилкәннәр жилдә сынала», «Сез иң гүзәл кеше икәнсез», «Матурлык эзлим», «Туган ягы кирәк кешегә».
 - б) «Жилкәннәр жилдә сынала», «Сез иң гүзәл кеше икәнсез», «Туган ягы кирәк кешегә», «Матурлык минем белән».
 - в) «Жилкәннәр жилдә сынала», «Сез иң гүзәл кеше икәнсез», «Гомер китабы», «Чәчәкләр моңы».
-
-

4. Персонажларны кайсы эсəрдəн алынганлыгын билгелəгез. (4 балл)

1) Зөлəйхə	а) «Йөзек кашы»
2) Суфиян	ə) «Кыйссаи Йосыф»
3) Зыя	б) «Əйтелмəгəн васыять»
4) Вəсилə	в) «Яшь йөрəклər»
-

5. Бирелгəн сүзлər рəтə ярдəмэндə эсəрлəрнең исемен, авторын һәм жанрын билгелəгез. (9 балл)

а) хат, артист, врач, пристань, Əдрəс, көндəлек

ə) жыл, бала, елау, буран, юл, ана, Мокай, эт

б) төш, тулган ай, унбер йолдыз, кое, Йагкуб, кол, сарай

6. а) Хикəядəн өзекне укыгыз.

...Һәм вагон стəнасына ышкылып кына яуган вак яңгыр аша əкрен-ачык ишетелгəн жыр, күктəн иңгəн ак канатлы фəрештəдəй, егетне ут эчендə яткан жиреннəн сак кына күтəрəп, каядыр еракка, татлы хыял дөнъясына алып менеп китте. Аның хəтта тəне, һавада йөзгəндəй, жиңелəеп калды, акылы ничектер бердəн яктырып китте, сизгерлегə искиткеч үткенлəште. Жырны индє ул хəзєр моң итєп кєнə ишетмичə, гажəеп ачык сурəтлər тєзмəсє итєп тə күрə идє.

...Мєнə кыз əкрен гєнə башлап, аннан тавышын күтəрə төшєп, сузып кына жырлай:

Сарман буйлары, ай, киң ялан,
Печəннəрє житər бер заман шул,
Печəннəрє житər бер заман...

Һәм егетнең күз алдына үтә ачык булып, әллә кайларга кадәр жәелеп
яткан чуп-чуар чәчәкле болын килә. Үлән башларын, чәчәкләрне селкетеп,
йомшак кына жил исә, имеш. Каяндыр, тургай сайрауларына кушылып,
чалгы янаган тавышлар ишетелә кебек, йомшак жил кибеп яткан
покосларның хуш исен китерә кебек, тик егет печән чабучылар ягына
нигәдер борылып карый алмый, имеш. Ул да булмый, аның күз алдына
бормаланып киткән тар гына болын юлы килә. Хәтта бер мәлгә егет үзе дә
ике рәт үлән арасындагы тәгәрмәч эзеннән, жылы туфракка яланаяк баса-
баса, китеп бара кебек, ә каршысына киез эшләпә кигән, таяк таянган ак
сакаллы бер бабай килә кебек.

б) Сорауларга җавап бирегез.

а) Әсәрнең исеме. (1 балл) _____

ә) Әсәрнең авторы. (1 балл) _____

**б) Өзектә сүз кем турында бара? (1 балл) Жыр образы нинди көчкә ия?
(2 балл)**

в) Өзектән

- чагыштыруга мисаллар табып языгыз (4 балл)**

- эпитетка мисаллар табып языгыз (5 балл)**

7. Үзегез яратып укыган әдәби әсәрне исемен күрсәтмичә, ләкин аны танырлык итеп характерлап языгыз. Ахырдан әсәрнең исемен, авторын күрсәтегез. Күләме 10-12 жөмлә. (15 балл)

[illegible]

